

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

המ העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

יריעות שלמה חלק ג יריעה מד

יריעה מה

בותרל קיר . שיהיה מורים על הכנין השממי
 המחפשת באורך ורוחב וגובה אבל
 אינו בנין שלם כ"א חלק בנין (איינע וואנדט)
 והוא הנקרא בל' חו"ל דופן . אלא ששם בותרל
 שלא נמצא בל' המקרא רק פ"א . הנה זה עומד אחר
 כתלנו (שה"ש ב' ט') . וכנגד זה נמצא שם קיר
 הרבה פעמים במקרא כגון קיר המזבח . הגבע
 בקירות הבית מקיר העיר ומזבחה . כי בימה בקיר
 החמה ועוד הרבה . מזה נראה לנו לומר שהכות' אינו
 מין דופן המצוי בכל הבנינים שאין בנין בלי דופן שהוא
 השטח המקיף הסוגר על החלל . אך הוא מין דופן
 העומד יחידי בלי זווית ואינו סוגר סוס חלל ואייר
 וכעשה רק להגן מפני החמה או שאר דבר (שטן
 וואנדט) ויושבים בני הבית תחתיה בעת הצורך ומורה
 על זה מלת כתלנו לשון רבים לפי שהוא משותף
 לכל בני הבית כולם שכל הרוצה לישב תחתיו יושב
 ואינו מיוחד לאחד בלבד . אלא מזה שיש למין כותל
 זה דמיון לשאר כתלים של בנין עשו חו"ל ממנו שמוש
 לכל מיני כותל וקראו לכל אלע ודופן של כל בנין בשם
 כותל כדרכם ז"ל לומר תמיד מלה הכלתי מצויה
 ושכיחא ב"כ בל' המקרא כמו שהודענו זה כבר פעמים
 רבות . ואף גם בלשונם ז"ל יש הפרש בין כותל
 לדופן . שהכותל בנין עב וחזק כמ"ס (ב"ב ב') הוי
 אמינא מסיפס בעלמא דהיינו דופן ארעי קמ"ל כותל
 דהיינו דופן עב וחזק . ודופן הוא כותל דק אפי' כל
 שהוא יקרא דופן כמו דפנות הסוכה . יוצא דופן .
 הדגל ושתי הדפנות ויתכן ששם כותל שבמקרא הוא
 הנקרא בלשונם ז"ל מסיפס שזכרנו . שהוא ב"כ דופן
 ארעי ומחיצה בעלמא ולפי שהמסיפס מלא חלונות כמו
 שפי' הערוך לפיכך אחר עומד אחר כתלנו משצית מן
 החלונות מנין מן המרכים אלא שהי' נוסף לומר בעד
 החלונות לא מן החלונות כמו בעד החלון נשקפה
 (שופט' ה' כ"ח) . יעלו בעד החלונות (יואל ב' ט')
 שאם היא יושבת תחת הכותל והוא עומד אחר הכותל
 להצטיח בעד החלונות נוסף יומר לשון בעד . אבל
 בשאמר

העוף בשם אבר (פיטטיג) כמו מי יתן לי אבר כיונה
 ואברתיה בירקרק מרוך (תלים) ארך האבר (יחזקאל
 י"ז ג') . יסארו על אברתו (דברי' ל"ב) וכפעלים
 המבינתך ואבר נך (איוב ל"ט כ"ו) כלומר יסרוס
 אברתו . ושם פרק בל' המקרא שם הפועל מלשון
 פריקה כמו כלה כהש פרק מלאה (נחום ג' א') דהיינו
 פריקה מפנים מרשות בעליהם והיינו גול . וכן אל
 העמד על הפרק להכרית סליטיו (עובדי' א' י"ד)
 דהיינו במקום שהוא שפורקן מלבושי השבויים שנשעה
 שנשבו היו מלובשים כל אחד לפי כבודו ויכלתו
 ומקבלין אותם למקום מיוחד ושם פורקן מעליהם
 בגדיהם ונותנים עליהם כלי גולה . ובפעלים ופרקת
 עלו מעל צוארך (בראשית כ"ז) . פרקו נומי הזהב
 ויחפרקו כל העם (שמות ל"ב ב' ג') מפרק הדיס
 (מ"א י"ט) פרק ואין מניל (תלים ז' ג') . אך לפי
 שמוש שם פרק בל' החכמים יהי' פרק שם העצם כשם
 בגד . חבל . ומורה על חלק דבר המחובר מחלקים
 שכל אחד ואחד דבר שלם . כגון מנרה של פרקים .
 בין הפרקים שואל מפני הכבוד . נטילת ידיים לחולין
 ולתרומה עד הפרק . ובחקירת לשון עברי ראוי
 ומחויב לנו ליתך אחר לשון דבריהם ז"ל שהם ידעו
 לשון עברי על צוריו היטב יותר ממנו וידעו בלי ספק
 ששם פרק בל' הוא שם העצם וממנו נגזרו הפעלים
 שבמקרא כגון ופרקת עלו מעל צוארך שגראה העול
 והצואר המחוברים יחד ועושים דבר אחד כאלו הם
 כלי אחד של ב' פרקים וכל חלק דבר שלם כמ"ס
 ויאמר על ההתחלק זה מזה לשון פריקה (ענטגלידרין)
 וכענין ודשנו את המזבח . דהיינו הסרת הדשן . וכן
 ענין פרקו נומי הזהב שהאון והגום ככלי א' בעל ב'
 פרקים וחלקים וכן כל שאר הפעלים של פריקה כולם
 פעלים נגזרים מן השם אכל שיהי' פרק לשון
 גבול . זה לא נמצא במקרא אם לא שנאמר שזה
 שנאמר ואל העמד על הפרק (עובדי' א' י"ד) הוא
 אענין גבול ופי' שלא יעמד על הגבול שבין ארץ ישראל
 לארדוס לפגוע שם הפליטים ונקרא פרק היינו חלק
 משני החומין וגבולות הסמוכים יחד וכ"א מהם רשות
 כמ"ס ונופל על כ"א מהם לשון פרק דהיינו מקום
 שיחפרקו הרשויות זו מזו :

יריעה מז

יריעה . קלע . פרכת . מסך . הנחת אלה השמות
 בשהוף על כלים ארוגים שמשמשים מהם במקום
 דפנות או תקרות בשאין בונים כותלים ותקרות
 חזקות קצועות מהנורות לקרקע לוקחין
 תמיהם כלים כאלה בדרך ארעי שהם נוחים להטלטל
 ממקום למקום . וההבדל ביניהם .
 שם יריעה . הנחתו העצמית על מין כלי בגד
 שאין עושין ממנו כותל רק אהל וגב
 על הבנין למחסה ממטר ומפני החמה (טעפך) והוא
 מה שעושין להם הרועים שאין להם דירה קבועה בשדה
 אך נוסעים עם בהמתם ממקום למקו' ובמקו' שחונים
 עושים להם איז' דירת ארעי מענפים וקנים ופורסים
 עליהם סדין מפני החמה והגשם וזה הסדין הפרוס
 יהי' מאיז' מין שיהי' יקרא יריעה ע"ש שהרועים
 משמשים בה והיינו בג' הרועים (הירטן דאך) וע"מ
 יחידה מן חדר כך שם יריעה מן רע . לשון
 רטיה ומרעה . ואומר דודי נסע וגבלה מני כאהל
 רעי (ישעי' ל"ח י"ג) לפי שאהל הרועים אינו קבוע
 במקומו . ואומר יקחו יריעותיהם וכל כליהם וגמליהם
 (ירמי' מ"ט כ"ט) דהיינו תבני קדר ששוקר עסקם
 במרעה הבהמות וכמ"ש באהלי קדר כיריעת שלמה
 (שה"ש א' ה') . ואומר ירגזון יריעת ארץ מדין
 (חבקוק ג' ז') שהמדינים ג"כ כולם רועי בהמות
 כמ"ש בכרי מדין ועיפה (ישעי' ס' ו') . ונעמק
 מזה לקרא לכל אהל הגארב הפרוס על איז' בנין ג"כ
 בשם יריעה כמו יריעות המשכן יריעה עוים לאהל על
 המשכן (שמות כ"ז) . נוטה שמים כיריעה (תלים ק"ד
 ב') דהיינו כגו' ואהל שהרועים פורסים על משכנותם
 וכטעם שם צדרה שהנחתו הראשונה על המזונות של
 הצידים שלוקחים עמם ל השדה כשהולכי' לצוד ציד
 שמעבדים שם כל היום ואין להם פנאי ללכת לביתם
 לסעוד ויושם צדה שהוראתו הראשונה על מזונות הצידים
 נעמק לקרא למזון של כל הולכי דרכים בשם צדה כמו
 ויתן להם צדה לדרך . כך שם יריעה שבכל מקום
 מושאל מן אהל רועים . וזה הדרך יותר נכון מחמ
 שפירשתי

כשאר מן החלונות אינו שב על החלונות של כותל
 כ"א על חלונות דעלמא ושעור המאמר שמשתדל בכל
 מיני אופנים להרגיש דבר מיוחד פעם עומד אחורי
 הכותל לשמוע קולה ופעם משגיח מן החלונות פעם
 מחלון זה ופעם מחלון אחר בכל מקום שתפנה לשם
 כדי שיראה וכן מן המרכים .
 אמנם שם קיר . הנחתו באחתות על כל כותל
 סתם המחוויבת בכל בנין שאין
 בנין בלי כותלים שהכתלים בלבד הם עיקר הבנין .
 ואין הפרש בחומר הכותל מה הוא אם עץ או אבן או
 מתכות הכל יקרא קיר כמו את גבו ואת קירתי
 (שמות ל' ג') וקירות מוצח החלון היו של עץ . והנה
 הנגע בקירח הבית (ויקרא י"ד ל"ז) וכן של אבנים
 כמ"ש וחללו את האבנים אשר בהן הנגע' וכן וחרשי
 אבן קיר (ש"ב ה' י"א) . ועל של מתכת אחר ונתת
 אותה קיר ברזל (יחזקאל ד' ג') . וגזרת קיר מן
 קר לשון קורה (באלקן) ויהי האחד מפול הקורה
 (ת"כ ו' ה') קרות בתינו ארוים (שה"ש א' י"ז) .
 וקיר שם התאר המופשט וכלומר בנין של סדור קורות
 (בבעלק) וע"מ ציר גיל , ניב שפטים . כי סדור
 קורות זו אלל זו על הבנין למעלה להיות גב ואהל
 יקרא במקרה כמו בעלגלים יתך המקרה (קהלת י'
 י"ח) וכל' התכמים יקרא תקרה . תקרה שאין עליה
 מעויבה (סוכה) . ובפעלים המקרה במים עליותו
 (תלים ק"ד ג') לקרות את שערי הבירה (נחמ' ב' ח')
 אבל סדור קורות זו על זו לעשות כותל יקרא קיר .
 והרי לפ"ז עיקר הנחת קיר על כותל של קורות
 בגזרתו והוא ג"כ בנין הרגיל הפשוט שאין צריך אומנות
 יתירה שלסדר קורות זו ע"ב זו ולחוקם במסמרות
 שלא יפלו זהו מה שכל אדם יכול לעשות משא"כ כותל
 של אבנים שיונה מלויה כ"כ שהיא מלאכת מחשבת
 וצריכה אומן לחבר האבנים בסיד וחול לישרם
 ולטוחם . ומכש"כ כותל של מתכת שבלתי שכיח
 כלל . אלא שכן שם קיר שהנחתו הראשונה על כותל
 של קורות הושאל לקרא ג"כ כותל של אבנים ומתכות
 בשם קיר . ובפעלים וקרקר כל בני שח (במדבר
 כ"ד י"ז) . מקרקר קיר (ישעי' כ"ב ה') היינו
 הריסת הקיר ובלבול סדור הקורות (ענטבעלקן)
 בענין ודגו' את המזבח . ובכל תנאיתו תשרש :